

Zygmunt Krasiński

Nie-Boska komedia

Rodzaj literacki: **dramat**

Gatunek literacki: **dramat romantyczny**

O CZYM TO JEST?

Mąż bierze ślub z Marią. Kiedy szatan zsyła mu Dzielnicę, główny bohater postanawia za nią podążyć. Ta niemal doprowadza go do zguby, ratuje go anioł. Mąż powraca do domu, Żona umiera w szpitalu dla obłąkanych, a syn Orcio jest poetą.

Wybucho rewolucja. Mąż (teraz Hrabia Henryk) staje na czele arystokracji, przeciw której walczą rewolucjoniści. Henryk ginie na polu walki. Nad zrzuconym przez rewolucjonistów światem panuje Chrystus – Zwycięzca.

GATUNEK

Nie-Boska komedia jako dramat romantyczny:

- **problematyka narodowa**,
- otwarta kompozycja utworu,
- **fragmentaryczność akcji**,
- zerwanie z klasyczną zasadą trójjedności – czasu, miejsca i akcji,
- zerwanie z łańcuchem przyczynowo-skutkowym,
- **synkretyzm** rodzajowy i gatunkowy (współistnienie w utworze elementów typowych dla różnych rodzajów i gatunków literackich),
- wprowadzenie na scenę **duchów**,
- pozarozumowe uzasadnienie przedstawianych wydarzeń (fantastyka i irracjonalizm),
- kreacja głównego bohatera – jednostka wybitna, zindywidualizowana,
- nastrój utworu: **aura niepokoju, lęku, grozy**,
- sceny zbiorowe,
- zerwanie z zasadą decorum, czyli stosowności.

AUTOR

Zygmunt Krasiński – ur. w 1812 r., wybitny przedstawiciel polskiego Romantyzmu, zaliczany do trzech polskich wieszczów narodowych (obok Mickiewicza i Słowackiego). Większość życia spędził za granicą: w Szwajcarii, we Włoszech i we Francji. Jego najbardziej znane dzieła to dramaty *Nie-Boska komedia*, *Irydion*, poemat *Przedświt* i cykl poetycki *Psalmy przyszłości*, a także powieść historyczna *Agaj-Han*.

CZAS I MIEJSCE AKCJI

Czas akcji:

Brak wystarczających danych, by usytuować akcję utworu w jakimś ściśle określonym czasie.

Miejsce akcji:

- w części I: wnętrze wiejskiego kościoła, komnata, pokój sypialny Męża i Żony, ogród, górskie ustronia i dom obłąkanych;
- w części II: cmentarz, wąż górski, dom Męża;
- w części III: szatas przechrztów, namiot Pankracego, obóz rewolucjonistów w lesie, ruiny świątyni;
- w części IV: zamek Świętej Trójcy, jego komnaty, dziedziniec i podziemia.

O CO CHODZI?

- **Akt I i II** – dramat rodzinny.
- **Akt III i IV** – dramat społeczny.
- Dwie pierwsze części: **obrachunek z poezją romantyczną** – poezja ta doprowadza człowieka do egoizmu i zatracenia autentycznej miłości, będącej jedyną żywą siłą, która jest zarazem jedyną siłą twórczą.
- Akt III i IV: **problem rewolucji** – czynnik nieunikniony, zmierzający do wykształcenia nowego porządku – ale równocześnie niszczący.

NAJWAŻNIEJSI BOHATEROWIE

- **Mąż, czyli Hrabia Henryk, Pan Młody** – główny bohater, arystokrata; mąż Marii, ojciec Orcia, poeta i rewolucjonista,
- **Maria** – żona Henryka, matka Orcia, umiera w szpitalu psychiatrycznym,
- **Orcio (Jerzy Stanisław)** – syn Henryka i Marii, niewidomy chłopiec z talentem poetyckim,
- **Pankracy** – przywódca rewolucjonistów,
- **Leonard** – oddany sługa Pankracego.

HRABIA HENRYK – BOHATER ROMANTYCZNY

- Wybitny, **silnie zindywidualizowany**, osamotniony w działaniu.
- Jego działania wynikają z jednostkowego **buntu przeciw porządkowi świata**.
- Jest **zdolny do poświęcenia się za ludzi**.
- Gotowy nawet do wystąpienia przeciwko Bogu.
- **Wewnętrznie rozdarty** (między dwoma równorzędnymi ideami): uważa stary porządek za niewłaściwy, a jednocześnie jest tradycjonalistą – słusznie przewiduje konsekwencje rewolucji w postaci chaosu.
- **Samobójcza śmierć** jako wyraz buntu przeciwko złu i zachowania do końca honoru i godności.

GENEZA

- Utwór powstał w 1833 r.
- Jego anonimowe wydanie miało miejsce w Paryżu w 1835 r.
- **Tytuł stanowi nawiązanie do Boskiej Komedii Dantego** – wyraz przekonania poety o **działaniach ludzi jako „nie-boskim” czynniku dziejów**. Rewolucja jest działaniem przeciwko Bogu.
- Utwór powstał po upadku powstania listopadowego (1830 r.). W odróżnieniu od Mickiewicza czy Słowackiego, Krasiński był pełen obaw o powodzenie zrywu; nie brał udziału w powstaniu. W *Nie-Boskiej komedii* stworzył **obraz rewolucji jako niosącego przerażające konsekwencje przewrotu społecznego**.

IDEOLOGIA

Krasiński w *Nie-Boskiej komedii* stworzył własny system historiozoficzny (filozofię dziejów), który nawiązuje do **prowidencjalizmu**. To pogląd, który głosi, że **nad losami świata w każdej fazie rozwoju czuwa boska Opatrzność**. W wierze chrześcijańskiej Opatrznością jest Bóg – Stwórca. Nie pozwoli on ludziom na zniszczenie stworzonego przez siebie świata i **ukáže buntowników**, którzy wystąpią przeciw ustaleniemu przez niego porządkowi.

STARCIE PRZECIWKAWSTAWNYCH RACJI

Hrabia Henryk ideologia obozu arystokratycznego (konserwatyzm i tradycja)

- Wola utrzymania dotychczasowego porządku świata jako gwarancja ładu moralnego.
- Hierarchiczne wyobrażenie budowy społeczeństwa, zgodnej z wolą Boga (władza arystokracji pochodzi z nadania boskiego).
- Arystokraci to twórcy dorobku cywilizacyjnego i kulturowego ludzkości.
- Wyższe warstwy społeczne opiekują się ludem i są jego żywicielem.

Pankracy ideologia rewolucyjna (zniszczenie tradycyjnego porządku)

- Pogarda dla upadku moralnego wyższych warstw społecznych.
- Krytyczna ocena arystokracji jako niezdolnej do konstruktywnych działań.
- Chęć stworzenia idealnego ustroju społecznego opartego na równości i wolności wszystkich ludzi.
- W rzeczywistości rewolucja to przemoc, zniszczenie i śmierć, a jej przywódcy pragną jedynie przejąć bogactwa mordowanych klas wyższych i zająć ich miejsce.